

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی اردبیل

دانشکده داروسازی

پایان نامه جهت اخذ دکترای عمومی داروسازی

عنوان:

**بررسی میزان آگاهی و نگرش دانشجویان علوم پزشکی شهر اردبیل از سوء مصرف مواد
مخدر در سال ۱۴۰۲**

اساتید راهنما:

دکتر سید محمد حسن پور رشید زاویه سادات

استاد مشاور:

دکتر حسین بهزاد وکیل آباد

نگارش:

رضا نعمتی لنبران

شماره پایان نامه: د-۲۱۶

خرداد ۱۴۰۳

بسمه تعالی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اردبیل

سوگند نامه

اینک که برای پرداختن به پیشه داروسازی آماده هستم با ایمانی کامل و اعتقادی محکم به آفریننده بزرگ جهان هستی و کتاب آسمانی خود سوگند یاد میکنم و در پیشگاه با عظمت او پیمان می بندم و خداوند را در عهد و میثاق پایدار خود شاهد و گواه می گیرم که در این امر خطیر همواره در راه راست و درست انسانی گام بردارم و عزت و حرمت طبابت و مصلحت بیماران و رنجوران را بر هر چیزی برتر بدانم و در برابر فریب هوای نفس از جاده صلاح منحرف نشوم و به هرکاری که با راه و رسم الهی و آئین پرہیزکاری و شرافت انسانی و پزشکی مغایرت دارد دست نیازم. قسم یاد میکنم اسرار بیماران را محفوظ و هرگز داروهایی که موجب مرگ انسان ها و یا سقط جنین می گردد در اختیار افراد جامعه نگذارم. همواره خواهم کوشید بخاطر مسائل مادی بیماران را از خدمات پزشکی و دارویی محروم نسازم تا با روی گشاده و وجدانی آزاد در پیشگاه خداوند بلند مرتبه حاضر شوم.

امضای دانشجوی فارغ التحصیل

گواهی می شود که خانم / آقای *رضا حسینی لاریان*

دانشجوی سال آخر دانشکده داروسازی در تاریخ ۹/۳/۱۴۰۳ آئین تحلیف را در حضور اینجانبان

هیئت ممتحن (امضا کنندگان زیر) به عمل آورده و سوگند نامه را امضا نمود.

محل امضا

۱۴۰۳ - ۳ - ۹

گواهی صحت و اصالت پایان نامه

بدینوسیله گواهی می‌نمایم کلیه نتایج ارائه شده در این پایان نامه حاصل کار اینجانب بوده و با رعایت کلیه اصول علمی و اخلاقی نگارش شده است. تمام یا قسمتی از آن توسط فرد یا مرکز علمی دیگر به هیچ صورتی ارائه یا ثبت نشده است. موارد استفاده شده از آثار دیگران با مشخصات کامل منبع ذکر گردیده است، و همچنین پاسخگویی و مسئولیت در قبال نتایج به عهده اینجانب خواهد بود.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل می‌باشد و هر گونه بهره برداری یا تکثیر بخشهایی یا کل آن با مجوز دانشکده مجاز است.

تاریخ و امضاء:

۱۴۰۲/۰۴/۱۴

نام و نام خانوادگی استاد راهنما:

دکتر سید محمد حسن پوررسید

شماره دانشجویی:

۹۷۱۶۲۸-۲۴

نام و نام خانوادگی دانشجو: رضا نجفی لیزان

تاریخ و امضاء:

۱۴۰۲/۰۴/۱۴

تقدیم به

پدر و مادرم که به من جان بخشیدند

والدینی که بودنتان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی است بر بودنم، چرا که
این دو وجود، پس از پروردگار، مایه هستی ام بوده اند دستم را گرفتند و راه رفتن را در
این وادی زندگی پر از فراز و نشیب آموختند. آموزگارانی که برایم زندگی و انسان
بودن را معنا کردند...

تقدیم به، همسر خوبم که در مسیر نامموار زندگی واژه صبر را برایم به تصویر کشید و برق امید
چشمانش چراغ دلم را روشن کرد...

تقدیم بہ دستر عزیزم

امید بخش جانم کہ آسایش او آرامش من است...

تشکر و قدردانی

سپاس بی کران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونمان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت.

از استاد بزرگوار ، جناب آقای دکتر سید محمدحسن پوررشید زاویه سادات به عنوان استاد راهنما که همواره نگارنده را مورد لطف و محبت خود قرار دادند، کمال تشکر را دارم.

همچنین از استاد ارجمند، جناب آقای دکتر حسین بهزاد که به عنوان استاد مشاور طی نگارش این پایان نامه بنده رو مورد لطف خود قرار دادند، کمال تشکر را دارم.

چکیده

مقدمه: دوران جوانی یکی از پر خطرترین دوران زندگی از منظر سوء مصرف مواد مخدر می‌باشد. بیشتر جوانانی که در سال‌های آغازین جوانی شروع به مصرف مواد می‌کنند در سال‌های بعدی نیز به مصرف ادامه می‌دهند، و در این راستا میزان مصرف و هم‌چنین سختی‌ها و مشکلات مربوط به آن نیز مرتباً افزایش می‌یابد. اساسی‌ترین جزء در پیشگیری سطح اول آموزش و اطلاع‌رسانی است، از این رو در مطالعه حاضر، میزان آگاهی، نگرش و لزوم آموزش دانشجویان علوم پزشکی از منظر سوء مصرف مواد مخدر بررسی شد.

مواد و روش‌ها: اطلاعات ۳۵۰ نفر دانشجو توسط پرسشنامه معتبر شامل سه بخش، ویژگی‌های فردی و اجتماعی دانشجویان، آگاهی در مورد پیامدهای مصرف مواد مخدر شامل: تریاک، حشیش، آرامبخش و نگرش دانشجویان از سوء مصرف مواد جمع‌آوری شد. داده‌ها در نهایت توسط نرم افزار SPSS22 تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: میانگین \pm انحراف معیار سن دانشجویان بررسی شده برابر $25/57 \pm 5/41$ سال بود. در تعداد ۱۸۴ نفر (۵۲٪) دانشجویان معدل تحصیلی ۱۷-۱۵ بودند، از نظر مقطع تحصیلی بیشترین موارد مربوط به دانشجویان مقطع دکتری و کارشناسی به ترتیب در تعداد ۲۴۰ (۶۸/۶٪) و ۱۰۳ (۲۹/۴٪) نفر بود، از دانشجویان مورد بررسی تنها در ۷۸ نفر (۲۲/۳٪) سابقه سوء مصرف مواد مخدر بین آشنایان و خانواده گزارش شد. میانگین \pm انحراف معیار نمره آگاهی دانشجویان و نگرش دانشجویان در رابطه با سوء مصرف مواد مخدر به ترتیب برابر $92/88 \pm 7/71$ و $14/25 \pm 126/69$ بود. ارتباط معناداری معکوس و معناداری بین آگاهی و نگرش با سن دانشجویان وجود داشت ($P < 0/001$).

بحث و نتیجه‌گیری: یافته‌های مطالعه حاضر نشانگر آگاهی و نگرش تقریباً قابل قبول دانشجویان علوم پزشکی از سوء مصرف مواد مخدر بود که این موارد مطابق با مطالعات قبلی متاثر از عواملی مانند وضعیت اقتصادی، معدل تحصیلی، شغل والدین، تحصیلات والدین، داشتن فرد معتاد در فامیل، رشته تحصیلی و محل سکونت ($P < 0/05$) بود. با این وجود با توجه به تبعات سوء مصرف مواد مخدر، امروزه همچنان لزوم آموزش و برگزاری دوره‌های آموزشی احساس می‌شود.

کلمات کلیدی: مواد مخدر - سوء مصرف - آگاهی - نگرش

فهرست مطالب

فصل اول: مقدمه.....	۱
۱-۱- مقدمه.....	۲
۱-۲- سوء مصرف مواد مخدر.....	۳
۱-۳- دسته بندی مواد مخدر.....	۴
۱-۴- تأثیر مواد مخدر بر وضعیت روانی.....	۹
۱-۵- اثر سمیت مواد مخدر بر بدن.....	۱۱
۱-۶- اعتیاد و ناباروری.....	۱۲
۱-۷- اهمیت آگاهی از سوء مصرف مواد مخدر.....	۱۲
۱-۸- بررسی متون.....	۱۴
۱-۹- اهداف.....	۱
۱-۹-۱- هدف کلی.....	۱
۱-۹-۲- اهداف اختصاصی.....	۱
۱-۹-۳- هدف کاربردی.....	۲
۱-۹-۴- فرضیات پژوهش.....	۲
فصل دوم: روش کار.....	۴
۱-۲- نوع مطالعه.....	۵
۲-۲- مکان و زمان انجام مطالعه.....	۵
۲-۳- طراحی مطالعه.....	۵
۲-۴- جامعه مورد مطالعه.....	۶
۲-۵- جدول متغیرهای مطالعه.....	۶

۶-۲- روش انجام مطالعه.....	۷
۷-۲- روش جمع آوری داده‌ها.....	۸
۸-۲- تحلیل آماری.....	۸
فصل سوم: نتایج.....	۹
۱-۳- ویژگی‌های دموگرافی و اقتصادی - اجتماعی دانشجویان.....	۱۰
۲-۳- تعیین نمره آگاهی دانشجویان در رابطه با سوءمصرف مواد مخدر.....	۱۲
۳-۳- تعیین نمره نگرش دانشجویان در رابطه با سوءمصرف مواد مخدر.....	۱۲
۴-۳- تعیین ارتباط بین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر و سن.....	۱۳
۳-۵- تعیین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب وضعیت اقتصادی.....	۱۳
۳-۶- تعیین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب معدل تحصیلی.....	۱۴
۳-۷- تعیین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب اشتغال والدین.....	۱۵
۳-۸- تعیین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب تحصیلات والدین.....	۱۶
۳-۹- تعیین ارتباط بین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر و سابقه طلاق در خانواده.....	۱۸
۳-۱۰- تعیین ارتباط بین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر و سابقه اعتیاد و مصرف مواد مخدر در خانواده و فامیل.....	۱۹
۳-۱۱- تعیین ارتباط بین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان و نوع رشته تحصیلی.....	۱۹
۳-۱۲- تعیین ارتباط بین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان و منطقه محل سکونت.....	۲۰
۳-۱۳- تعیین ارتباط بین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان و فعالیت‌های فوق برنامه.....	۲۰
فصل چهارم: بحث و نتیجه‌گیری.....	۲۲
۱-۴- بحث.....	۲۳
۲-۴- نتیجه‌گیری.....	۲۷
۴-۳- پیشنهادات.....	۲۸

۲۸..... محدودیت‌ها ۳-۵

۲۹..... منابع

فهرست اشکال

شکل ۱-۱ برنامه ریزی مواد روانگردان غیرقانونی تحت کنوانسیون مواد مخدر سازمان ملل متحد (۳۳)..... ۸

شکل ۱-۲ شمایی از مراحل کلی این مطالعه..... ۵

فهرست جداول

- جدول ۳-۱ ویژگی‌های دموگرافی و تحصیلی دانشجویان بررسی شده..... ۱۰
- جدول ۳-۲ ویژگی‌های اجتماعی- خانوادگی و اقتصادی دانشجویان بررسی شده..... ۱۱
- جدول ۳-۳ آگاهی دانشجویان در رابطه با سوءمصرف مواد مخدر..... ۱۲
- جدول ۳-۴ نگرش دانشجویان در رابطه با سوءمصرف مواد مخدر..... ۱۲
- جدول ۳-۵ ارتباط بین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر و سن..... ۱۳
- جدول ۳-۶ میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب وضعیت اقتصادی..... ۱۳
- جدول ۳-۷ میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب معدل تحصیلی..... ۱۴
- جدول ۳-۸ میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب اشتغال پدر..... ۱۵
- جدول ۳-۹ میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب اشتغال مادر..... ۱۶
- جدول ۳-۱۰ میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب تحصیلات پدر..... ۱۷
- جدول ۳-۱۱ میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب تحصیلات مادر..... ۱۷
- جدول ۳-۱۲ میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب سابقه طلاق در خانواده..... ۱۸
- جدول ۳-۱۳ میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب سابقه اعتیاد و مصرف مواد مخدر در خانواده و فامیل..... ۱۹
- جدول ۳-۱۴ میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب رشته تحصیلی..... ۱۹
- جدول ۳-۱۵ میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب محل سکونت..... ۲۰
- جدول ۳-۱۶ میزان آگاهی و نگرش دانشجویان از سوءمصرف مواد مخدر بر حسب فعالیتهای فوق برنامه..... ۲۰

فهرست اختصارات

ANOVA: Analysis of Variance

ACE : Adverse Childhood Experiences

CAS : Chemical Abstracts Service

IQR : Interquartile Range

JWH standard : John William Huffman standard

NPS : New Psychoactive Substances

OTC : Over-The-Counter

SPSS: statistical Package for the social sciences

WHO: World Health Organization